

รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงบูรณาการของครู โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงาน ศึกษาธิการภาค 11

A Model for Developing Integrative Leadership of Teachers in the Primary Schools Under the Office of Education Region 11

อนุสร พิปิตถัพณ¹, ศิกานต์ เพียรธัญญกรณ² และ สุรัตน์ ดวงชาทม³
Anusara Pipittapun¹, Sikan Pienthunyakorn² and Surat Duangchatom³

Received : 27 เม.ย. 2563

Revised : 11 มิ.ย. 2563

Accepted : 11 มิ.ย. 2563

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อ 1) ศึกษาองค์ประกอบของภาวะผู้นำเชิงบูรณาการของครู 2) สร้างและพัฒนา
รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงบูรณาการของครูโรงเรียนประถมศึกษา และ 3) หาประสิทธิผลของรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำ
เชิงบูรณาการของครูโรงเรียนประถมศึกษา เป็นการวิจัยและพัฒนา (R&D) โดยใช้วิธีแบบผสม (Mix Method) ดำเนินการวิจัย
เป็น 3 ระยะ ดังนี้ ระยะที่ 1 ศึกษาองค์ประกอบของภาวะผู้นำเชิงบูรณาการของครู โดยกลุ่มตัวอย่างเป็นครูจำนวน 393 คน
ยืนยันองค์ประกอบโดยวิธี Factor Analysis และวิธีวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้างเชิงเส้น (SEM) ระยะที่ 2 สร้างและพัฒนา
รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงบูรณาการของครู และตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 10 ท่าน
ระยะที่ 3 ทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงบูรณาการของครู โดยกลุ่มตัวอย่างเป็นครูจำนวน 30 คน ผลการวิจัยพบว่า

- ภาวะผู้นำเชิงบูรณาการของครูโรงเรียนประถมศึกษา ประกอบด้วยทักษะการบูรณาการ 5 ด้าน ดังนี้
1) ด้านการพัฒนาหลักสูตร 2) ด้านการจัดการเรียนรู้ 3) ด้านการใช้เทคโนโลยี 4) ด้านการสร้างความสัมพันธ์และมีส่วนร่วม
และ 5) ด้านการวัดและประเมินผล การตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร พบว่าค่า KMO = 0.949 Bartlett's test
of sphericity มีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และผลการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้างสอดคล้องกับข้อมูล
เชิงประจักษ์ มีค่าดัชนีสอดคล้องกลมกลืน ดังนี้ $\chi^2=1956.161$, $P\text{-value}=0.001$, CFI=0.987, RMSEA=0.016, NFI=0.877,
TLI=0.984 แสดงว่าตัวแปรสังเกตได้สามารถวัดตัวแปรแฝงภายนอกของภาวะผู้นำเชิงบูรณาการของครูได้เป็นอย่างดี
- รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงบูรณาการของครูโรงเรียนประถมศึกษา ประกอบด้วย 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์
3) กระบวนการพัฒนา 4) เนื้อหา และ 5) การวัดและประเมินผล มีกระบวนการพัฒนา 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การอบรมเชิงปฏิบัติการ
2) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้แบบชุมชนวิชาชีพ 3) การปฏิบัติจริง 4) ติดตามและประเมินผล
- ผลการประเมินประสิทธิผลของรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงบูรณาการของครูโรงเรียนประถมศึกษา
หลังการทดลองมีค่าเฉลี่ยโดยรวม ($\bar{X}=4.56$) สูงกว่าก่อนการทดลอง ($\bar{X}=2.91$) และผลการประเมินพัฒนาการของภาวะผู้นำ
เชิงบูรณาการของครูระยะติดตาม มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}=4.66$) สูงกว่าหลังการทดลอง ($\bar{X}=4.56$) คิดเป็นร้อยละความก้าวหน้า 2.19

คำสำคัญ : การวิเคราะห์องค์ประกอบ, รูปแบบการพัฒนา, ภาวะผู้นำเชิงบูรณาการ

Abstract

The purposes of this research were to 1) study the components of integrative leadership of teachers,
2) create and develop an integrative leadership development model for teachers in primary schools,

¹ นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาและภาวะผู้นำ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
อีเมล: anusara.pip@gmail.com

² รองศาสตราจารย์ ดร., สาขาวิชาการบริหารการศึกษาและภาวะผู้นำ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

³ อาจารย์ ดร., สาขาวิชาการบริหารการศึกษาและภาวะผู้นำ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

¹ Doctoral Student, Program in Educational Administration and Leadership, Sakon Nakhon Rajabhat University,
Email: anusara.pip@gmail.com

² Associate Professor, Ph.D., Lecturer in Educational Administration and Leadership, Sakon Nakhon Rajabhat University

³ Ph.D., Lecturer in Educational Administration and Leadership, Sakon Nakhon Rajabhat University

and 3) find the effectiveness of the integrative leadership development model for teachers in primary schools. This research was a research and development by using mix method. There are 3 phases of research. Phase 1 studied the components of integrative leadership of teachers. Samples were 393 teachers. Compositions were confirmed by Factor analysis and Structural Equation Modeling Analysis (SEM). Phase 2 created and developed a model for developing integrative leadership of teachers and approved the validity of the model by 10 experts. Phase 3 experiment using the model for developing integrative leadership of teachers. The samples were 30 teachers. The findings were as follows:

1. The integrative leadership of primary school teachers consisted of 5 components as follows, 1) curriculum development, 2) learning management, 3) technology integration skills, 4) relation building and participation and 5) measurement and evaluation. The suitability of all 5 components were KMO = 0.949. Bartlett's test of sphericity was statistically significant at 0.05 level. The results of data analysis were $\chi^2 = 1956.161$, $P\text{-value} = 0.001$, CFI = 0.987, RMSEA = 0.016, NFI = 0.877, and TLI = 0.984. That showed the observed variables were able to measure the external variables of the integrative leadership of teachers.

2. The model of integrative leadership development of primary school teachers consisted of 1) principles, 2) objectives, 3) processes, 4) content, and 5) measurement and evaluation. There were 4 stages of the model development process as 1) training workshop, 2) professional learning community, 3) practice in actual setting, and 4) supervision, monitoring and evaluation.

3. The results of effectiveness of the integrative leadership development model of primary school teachers can be examined as follow, after the intervention, the teachers' leadership behaviors ($\bar{X} = 4.56$) was higher than pre-intervention behaviors ($\bar{X} = 2.91$). And development assessment results of the integrative leadership of teachers ($\bar{X} = 4.66$), compared with post-intervention behaviors, were higher ($\bar{X} = 4.56$) and the percentage of progression was 2.19%.

Keywords : Factor analysis, Developing model, Integrative leadership

บทนำ

ยุคโลกาภิวัตน์ในศตวรรษที่ 21 ที่เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารมีบทบาทสำคัญทำให้โลกมีความเจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว เกิดกระแสการเปลี่ยนแปลงของสังคม ทั้งด้านวัฒนธรรม ความเป็นอยู่ เศรษฐกิจ และการเมือง ส่งผลต่อวิถีการดำรงชีพของประชาชนไทยและประชากรทั่วโลก จากสภาพสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองที่เปลี่ยนแปลงไป จนปัจจุบันเป็นสังคมแห่งการแข่งขัน ทำให้ประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกต้องการพัฒนาประเทศโดยการสร้างประเทศให้เป็นสังคมแห่งความรู้ (Knowledge Based Society) ซึ่งสังคมแห่งความรู้สามารถที่จะพัฒนาคน หรือประชากรให้มีคุณภาพและมีศักยภาพที่สูงขึ้นจนสามารถแข่งขันกับประเทศอื่น ๆ ทั่วโลกได้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560 : 11) การศึกษาจึงเป็นเครื่องมือสำคัญของการพัฒนาคน พัฒนาสังคม และพัฒนาประเทศ ซึ่งประเทศไทยมีนโยบายของการพัฒนาสังคมและประเทศให้มีความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืนที่เรียกกันว่าไทยแลนด์ 4.0 ซึ่งเป็นยุคของการขับเคลื่อนเศรษฐกิจด้วยนวัตกรรม โดยมุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคนให้มีคุณลักษณะ และทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 (3Rs8Cs) ดังนั้น การพัฒนาการศึกษาจึงเป็นภารกิจหลักในการพัฒนาคน อันเป็นรากฐานของการพัฒนาประเทศในทุกระบบ เพื่อนำพาประเทศก้าวไปสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน ในยุคไทยแลนด์ 4.0 ซึ่งเป็นยุคสังคมนวัตกรรม และจำเป็นต้องมีการเตรียมความพร้อมให้กับประชากรของประเทศ โดยเฉพาะเด็กและเยาวชนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน เนื่องจากการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นการศึกษาในระดับที่มีความสำคัญต่อการวางรากฐานการพัฒนาเด็กและเยาวชน ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สติปัญญา และจิตใจให้พร้อมที่จะเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณธรรม มีความรู้ มีความสามารถต่อการพัฒนาตนเอง สังคมและประเทศชาติในอนาคต (เทพรังสรรค์ จันทรังษี, 2556 : 2)

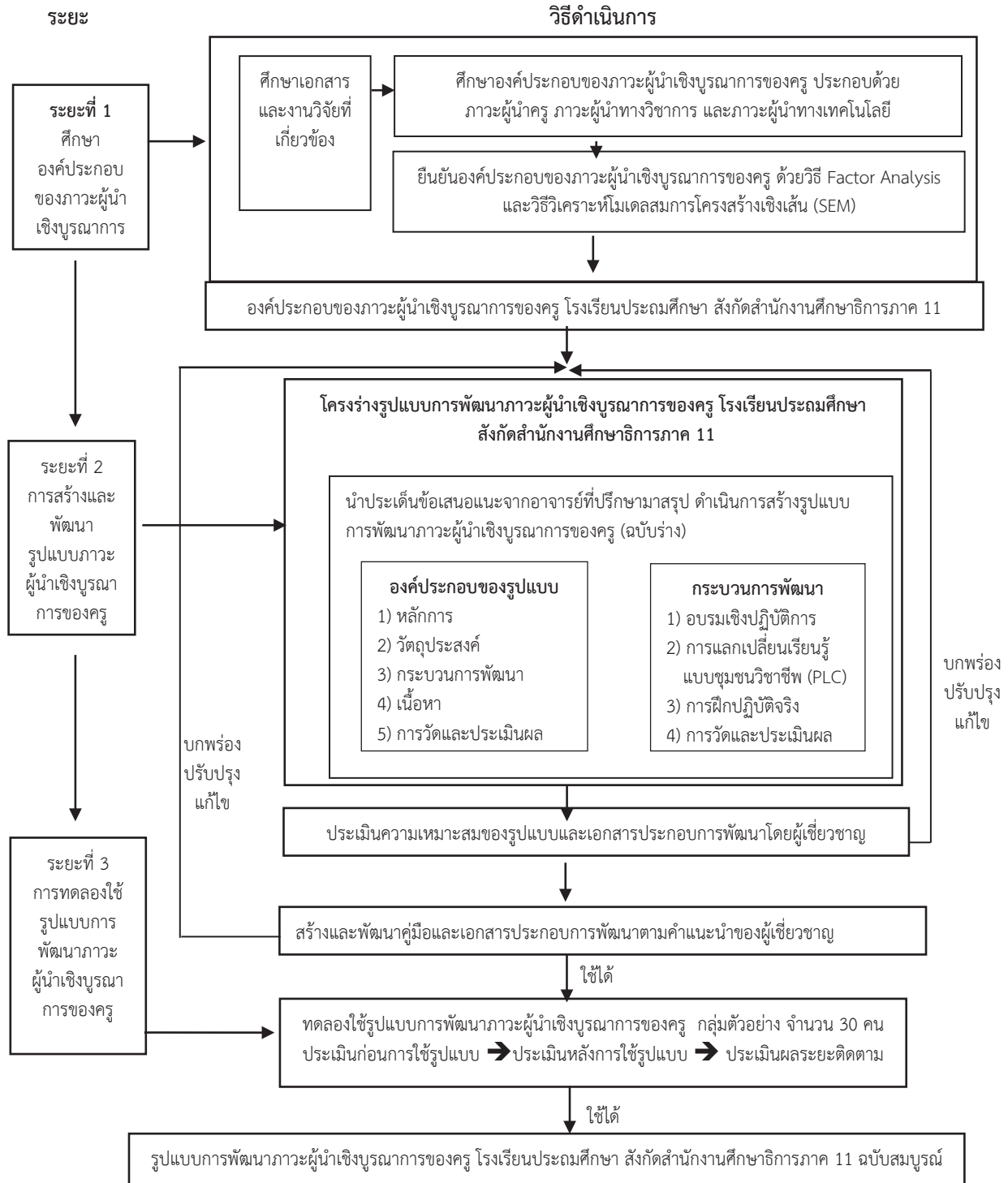
ดังนั้น ครูจึงเป็นบุคคลหลักของการปฏิรูปการจัดการเรียนการสอนและเตรียมความพร้อมด้านต่าง ๆ ที่เป็นปัจจัยสนับสนุนที่จะทำให้ผู้เรียนเกิดทักษะการเรียนรู้ (Learning Skill) ในศตวรรษที่ 21 (3Rs8Cs) โดยมุ่งหวังสร้างผู้เรียนให้มี

คุณภาพ คือเป็นผู้เรียนอย่างมีคุณธรรม มีความสามารถแสวงหาความรู้ ใฝ่เรียนรู้ เป็นเด็กไทยที่มีภาวะผู้นำและเป็นเด็กผู้สร้างนวัตกรรม ครูจึงต้องเป็นผู้ที่มีทักษะเรียกว่า “ทักษะสำหรับครูมืออาชีพ” (พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์ และพะเยาว์ ยินดีสุข, 2560 : 8) และมีภาวะผู้นำ วิโรจน์ สารรัตน์ (2557 : 22) กล่าวว่าทฤษฎีภาวะผู้นำเริ่มเปลี่ยนสู่ทฤษฎีภาวะผู้นำเชิงบูรณาการ ซึ่งเป็นการรวมทฤษฎีภาวะผู้นำเชิงคุณลักษณะ พฤติกรรม และตามสถานการณ์เข้าด้วยกัน สอดคล้องกับ Yukl (2010 : 491-498) และ Angalet (2000 : 55-57) ที่ศึกษากระบวนการทัศน์ใหม่ในเรื่องภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 พบว่าภาวะผู้นำเชิงบูรณาการเป็นกระบวนการที่ช่วยทำให้ผู้นำมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยภาวะผู้นำเชิงบูรณาการเป็นการผสมผสานทฤษฎี ภาวะผู้นำร่วมสมัยเข้าด้วยกัน ซึ่งแต่ละทฤษฎีมีเป้าหมายที่เฉพาะเจาะจงในแต่ละประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน สอดคล้องกับ Hatala and Hatala (2005 : 7) และ Printy, Marks and Bowers (2009 : 1-15) กล่าวว่า ภาวะผู้นำเชิงบูรณาการ พัฒนามาจากแนวคิดที่หลากหลายที่มีความเหมาะสมกับสถานการณ์ในปัจจุบัน เพื่อนำไปสู่ความสำเร็จ จากที่กล่าวมาข้างต้น ภาวะผู้นำที่เหมาะสมกับครูในยุคปัจจุบัน คือ ภาวะผู้นำเชิงบูรณาการ ซึ่งหมายถึง การบูรณาการผสมผสานแนวคิดและทฤษฎีภาวะผู้นำด้านต่าง ๆ ซึ่งภาวะผู้นำที่ผู้วิจัยสนใจศึกษา ได้แก่ ภาวะผู้นำครู ภาวะผู้นำทางวิชาการ และภาวะผู้นำทางเทคโนโลยี เพื่อเป็นแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงบูรณาการของครู โดยเฉพาะการศึกษาระดับประถมศึกษา ซึ่งเป็นการศึกษาขั้นพื้นฐานที่มุ่งพัฒนาคุณภาพชีวิต โดยมุ่งให้ผู้เรียนมีความรู้และทักษะพื้นฐานในการดำรงชีวิตและทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคม โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 11 คือ โรงเรียนประถมศึกษาที่ตั้งอยู่ในเขตพื้นที่ 3 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดสกลนคร นครพนม และมุกดาหาร ซึ่งมีบริบทใกล้เคียงกัน ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม ศาสนาและวัฒนธรรม รวมทั้งด้านการศึกษา (สำนักงานศึกษาธิการภาค 11, 2562 : 19) ซึ่งครูเป็นส่วนสำคัญในการพัฒนาด้านการศึกษาและเป็นปัจจัยสนับสนุนเพื่อให้ผู้เรียนเกิดทักษะการเรียนรู้ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษารูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงบูรณาการของครู โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 11 เพื่อวิจัยและพัฒนาครูให้มีภาวะผู้นำเชิงบูรณาการ สามารถพัฒนาตนเองจนเกิดทักษะครูมืออาชีพนำไปสู่การพัฒนาให้นักเรียนให้มีคุณภาพ ทั้งด้านการเรียนและการดำรงชีพในศตวรรษที่ 21

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบของภาวะผู้นำเชิงบูรณาการของครู โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 11
2. เพื่อสร้างและพัฒนารูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงบูรณาการของครู โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 11
3. เพื่อหาประสิทธิภาพของรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงบูรณาการของครู โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 11

กรอบแนวคิด

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยและพัฒนา (R&D) โดยใช้วิธีแบบผสม (Mix Method) แบ่งเป็น 3 ระยะ 7 ขั้นตอน ดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาองค์ประกอบของภาวะผู้นำเชิงบูรณาการของครู ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาองค์ประกอบของภาวะผู้นำเชิงบูรณาการของครูจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างและพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงสำรวจ ดำเนินการดังนี้

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยเชิงสำรวจ ได้แก่ ครูผู้สอนโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 11 ปีการศึกษา 2561 จำนวน 1,305 โรงเรียน ครูผู้สอน จำนวน 14,953 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเชิงสำรวจ ได้แก่ ครูผู้สอนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 11 ปีการศึกษา 2561 ดังนี้ จำนวน 100 โรงเรียน ครูผู้สอน จำนวน 393 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage Random Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงสำรวจ คือ แบบสอบถามองค์ประกอบของภาวะผู้นำเชิงบูรณาการของครู โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 11 มีลักษณะเป็นแบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ (rating scale) คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด โดยสร้างข้อคำถาม แบ่งเป็น 8 ตอน

ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 9 ท่าน เพื่อประเมินค่าดัชนีความสอดคล้อง พบว่าค่าความสอดคล้อง (IOC) มีค่าอยู่ระหว่าง 0.88–1.00

ตรวจสอบความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (reliability) โดยนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try out) กับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่มีลักษณะเช่นเดียวกับกลุ่มตัวอย่างที่ใช้จริง จำนวน 54 คน ผลการวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's α -coefficient) พบว่า แบบสอบถามทั้งฉบับมีค่าความเชื่อมั่น (α) อยู่ที่ 0.986 หมายความว่า มีค่าความเชื่อมั่นอยู่ในระดับดีมาก และมีค่าอำนาจจำแนกรายข้อ อยู่ระหว่าง 0.549–0.922

การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้สถิติเบื้องต้น ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และค่าร้อยละ

ขั้นตอนที่ 3 ยืนยันองค์ประกอบของภาวะผู้นำเชิงบูรณาการของครู โดยวิธี Factor Analysis และวิธีวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้างเชิงเส้น (SEM) โดยใช้สถิติขั้นสูงในการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (CFA) และการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้างเชิงเส้น (SEM) โดยวิเคราะห์ตรวจสอบความเที่ยงตรงของโมเดลด้วยค่าสถิติไค-สแควร์ และค่าไค-สแควร์สัมพัทธ์ น้อยกว่า 3.00 ค่า P-Value ต้องไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ($p>0.05$), RMSEA (Root Mean Square Error of Approximation) < 0.05 , CFI (Comparative Fit Index) > 0.90 , GFI (Goodness of Fit Index) > 0.90 , TLI (Tucker-Lewis Index), TLI (Tucker-Lewis Index) > 0.90 (Diamantopoulos and Siguaw, 2000 : 83-85) ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป AMOS

ระยะที่ 2 การสร้างและพัฒนารูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงบูรณาการของครู ประกอบด้วย 2 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 สร้างและพัฒนารูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงบูรณาการของครู ประกอบด้วย 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) กระบวนการพัฒนา 4) เนื้อหา 5) การวัดและประเมินผล และกระบวนการพัฒนา แบ่งเป็น 4 ระยะ ดังนี้ 1) การอบรมเชิงปฏิบัติการ 2) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้แบบชุมชนวิชาชีพ (PLC) 3) การฝึกปฏิบัติจริง และ 4) การกำกับ ติดตาม และประเมินผล

ขั้นตอนที่ 2 ตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 10 ท่าน เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบประเมินความเหมาะสมของรูปแบบ และเอกสารประกอบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงบูรณาการของครู

ระยะที่ 3 การทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงบูรณาการของครู ประกอบด้วย 2 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงบูรณาการของครู กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการทดลอง คือ ครูผู้สอนโรงเรียนประถมศึกษา จำนวน 30 คน เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบประเมินพฤติกรรมการภาวะผู้นำเชิงบูรณาการของครู ก่อนการทดลอง หลังการทดลอง และระยะติดตาม การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติเบื้องต้น ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการทดสอบ t-test โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS

ขั้นตอนที่ 2 สรุปประสิทธิผลของรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงบูรณาการของครู โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 11

สรุปผล

ระยะที่ 1 ผลการศึกษาองค์ประกอบของภาวะผู้นำเชิงบูรณาการของครู

1.1 องค์ประกอบของภาวะผู้นำเชิงบูรณาการของครู โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 11 ประกอบด้วยทักษะการบูรณาการ 5 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านการพัฒนาหลักสูตร 2) ด้านการจัดการเรียนรู้ 3) ด้านการใช้เทคโนโลยี 4) ด้านการสร้างความสัมพันธ์และมีส่วนร่วม และ 5) ด้านการวัดและประเมินผล

1.2 ผลการวิจัยเชิงสำรวจกับกลุ่มตัวอย่าง 393 คน พบว่า สภาพความต้องการขององค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงบูรณาการของครู โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 11 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.58$) ทุกด้าน และผลการตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรโดยใช้สถิติ KMO เท่ากับ 0.949 และการทดสอบสมมติฐาน Bartlett's test of sphericity มีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 นั่นคือ ตัวแปรแต่ละตัวมีความสัมพันธ์กัน จึงสามารถใช้เทคนิค Factor Analysis ได้ โดยมีค่า Eigen มากกว่า 1 ทุกองค์ประกอบ และทั้ง 5 องค์ประกอบมีความแปรปรวนสะสมได้ร้อยละ 49.490 ของความแปรปรวนทั้งหมด ดังตาราง 1 และ ตาราง 2

ตาราง 1 การตรวจสอบความเหมาะสมของภาวะผู้นำเชิงบูรณาการของครู

แบบสอบถาม	จำนวน ข้อคำถาม (ตัวแปร)	KMO	Bartlett's Test of Sphericity		
			Chi-square χ^2	Df	Sig.
ปัจจัยภาวะผู้นำเชิงบูรณาการของครูโรงเรียน ประถมศึกษา	65	0.949	14999.624	2080	0.000*

* P- value < 0.05

ตาราง 2 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบปัจจัยภาวะผู้นำเชิงบูรณาการของครู

องค์ประกอบที่	ชื่อองค์ประกอบ	ค่าความผันแปร (Eigen value)	ค่าร้อยละ ของความแปรปรวน	ค่าร้อยละ ความแปรปรวนสะสม
1	การพัฒนาหลักสูตร	21.453	33.004	33.004
2	การจัดการเรียนรู้	3.329	5.122	38.126
3	การใช้เทคโนโลยี	2.924	4.499	42.625
4	การสร้างความสัมพันธ์และมีส่วนร่วม	2.459	3.783	46.408
5	การวัดและประเมินผล	2.003	3.082	49.490

การวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง (SEM) เปรียบเทียบกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ในงานวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยกำหนดขนาดตัวอย่าง 393 ตัวอย่าง และใช้โปรแกรม AMOS version 18 ในการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้างเชิงเส้น (Structural Equation Model : SEM) ผลการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้างเชิงเส้น (SEM) โดยใช้โปรแกรม Amos version 18 ดำเนินการวิเคราะห์ทั้งหมด 3 ครั้ง ดังตาราง 3

ตาราง 3 สรุปผลการปรับโมเดลสมการโครงสร้างกับข้อมูลเชิงประจักษ์ทั้ง 3 ครั้ง

	เกณฑ์	ครั้งที่ 1	ครั้งที่ 2	ครั้งที่ 3
χ^2		4154.204	2706.019	1956.161
df		2005	1876	1771
P-value		.000	.000	.001
χ^2/df	<2.00	2.072	1.442	1.105

ตาราง 3 (ต่อ)

	เกณฑ์	ครั้งที่ 1	ครั้งที่ 2	ครั้งที่ 3
Goodness of Fit Index (GFI)	>0.95	.745	.828	.873
Comparative Fit Index (CFI)	>0.95	.845	.940	.987
Root Mean Square Error of Approximation (RMSEA)	<0.05	.052	.034	.016
Normed Fit Index (NFI)	>0.80	.739	.830	.877
Tucker-Lewis Index (TLI)	>0.95	.839	.933	.984
χ^2		4154.204	2706.019	1956.161

จากตาราง 3 ผลการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง (SEM) กับข้อมูลเชิงประจักษ์ ครั้งที่ 3 พบว่า ค่าดัชนีความสอดคล้องของโมเดล มีค่า ดังนี้ ไค-สแควร์ (χ^2) = 1956.161, χ^2/df = 1.105, df = 1771, P -value = 0.001, Goodness of Fit Index (GFI) = 0.873, Comparative Fit Index (CFI) = 0.987, Root Mean Square Error of Approximation (RMSEA) = 0.016, Normed Fit Index (NFI) = 0.877, Tucker-Lewis Index (TLI) = 0.984 สรุปได้ว่าผลการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง (SEM) สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ของภาวะผู้นำเชิงบูรณาการของครูโรงเรียนประถมศึกษา ในสำนักงานศึกษาธิการภาค 11

ระยะที่ 2 ผลการสร้างและพัฒนารูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงบูรณาการของครู

การตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบการพัฒนา และเอกสารประกอบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงบูรณาการของครู โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 10 ท่าน สรุปได้ดังนี้

1. ผลการประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงบูรณาการของครู โรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 11 มีความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.70) พิจารณารายการตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ คือ เนื้อหา ($\bar{X}$ = 4.90) กระบวนการพัฒนา ($\bar{X}$ = 4.70) การวัดและประเมินผล ($\bar{X}$ = 4.70) หลักการ ($\bar{X}$ = 4.60) และวัตถุประสงค์ ($\bar{X}$ = 4.60) ตามลำดับ

2. ผลการประเมินความเหมาะสมของเอกสารประกอบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงบูรณาการของครู โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 11 มีความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.54) พิจารณารายการตามเล่มเอกสารโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ เล่มที่ 2 ทักษะการบูรณาการด้านการจัดการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.63) รองลงมา คือ เล่มที่ 5 ทักษะการบูรณาการด้านการวัดและประเมินผล มีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.60) เล่มที่ 3 ทักษะการบูรณาการด้านการใช้เทคโนโลยี มีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.55) เล่มที่ 1 ทักษะการบูรณาการด้านการพัฒนาหลักสูตร มีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.51) และเล่มที่ 4 ทักษะการบูรณาการด้านการสร้างความสัมพันธ์และมีส่วนร่วม มีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.43)

ระยะที่ 3 ผลการทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงบูรณาการของครู

ประสิทธิผลของรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงบูรณาการของครู ตรวจสอบได้ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. ผลการทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงบูรณาการของครู พบว่า ผลการประเมินภาวะผู้นำเชิงบูรณาการของครูหลังการทดลอง มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.56) ซึ่งสูงกว่าผลการประเมินก่อนการทดลองที่มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ = 2.91) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 หากพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ผลการประเมินหลังการทดลอง มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าก่อนการทดลองทุกด้าน ซึ่งหมายความว่า ครูที่เข้าร่วมการทดลองมีการเปลี่ยนแปลงของพฤติกรรมภาวะผู้นำเชิงบูรณาการของครูที่เพิ่มขึ้น โดยมีค่าความต่างโดยรวมเพิ่มขึ้น 1.65 คิดเป็นร้อยละความก้าวหน้า 56.70 สรุปได้ดังตาราง 3

ตาราง 3 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความเหมาะสม ของแนวทางการพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือ สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 ประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิ

แนวทางการพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือ	ความเหมาะสม		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. การมีวิสัยทัศน์ร่วม	4.59	0.13	มากที่สุด
2. การมีส่วนร่วม	4.44	0.16	มาก
3. การปฏิสัมพันธ์เชิงแลกเปลี่ยน	4.47	0.13	มาก
4. การบริหารจัดการเครือข่าย	4.25	0.27	มาก
โดยรวมทั้งหมด	4.43	0.10	มาก

ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาเห็นว่า แนวทางการพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 ความเหมาะสมโดยรวมทั้งหมดอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.43) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าความเหมาะสมด้านการมีวิสัยทัศน์ร่วมมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมา คือ ด้านการมีวิสัยทัศน์ร่วม ด้านการปฏิสัมพันธ์เชิงแลกเปลี่ยน ด้านการมีส่วนร่วม และด้านการบริหารจัดการเครือข่ายตามลำดับ

สรุปผล

1. องค์ประกอบและตัวชี้วัดเครือข่ายความร่วมมือ มี 4 องค์ประกอบ 34 ตัวชี้วัด ได้แก่ 1) ด้านการมีวิสัยทัศน์ร่วม มี 5 ตัวชี้วัด ความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.54) 2) ด้านการมีส่วนร่วม มี 11 ตัวชี้วัด ความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.58) 3) ด้านการปฏิสัมพันธ์เชิงแลกเปลี่ยน มี 10 ตัวชี้วัด ความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.47) และ 4) ด้านการบริหารจัดการเครือข่าย มี 8 ตัวชี้วัด ความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.48) ซึ่งทุกองค์ประกอบ และตัวชี้วัดมีโดยรวมความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.52)

2. สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของแนวทางการพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือ สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 พบว่าสภาพปัจจุบันโดยรวมทุกองค์ประกอบ และแต่ละองค์ประกอบ อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ = 3.37) โดยเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการบริหารจัดการเครือข่าย ด้านการมีวิสัยทัศน์ร่วม ด้านการปฏิสัมพันธ์เชิงแลกเปลี่ยน และด้านการมีส่วนร่วม สำหรับสภาพที่พึงประสงค์โดยรวม ทุกองค์ประกอบอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 3.57) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านการมีวิสัยทัศน์ร่วม ด้านการมีส่วนร่วม และด้านการปฏิสัมพันธ์เชิงแลกเปลี่ยนอยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนด้านการบริหารจัดการเครือข่ายอยู่ในระดับมาก และระดับความต้องการจำเป็นในการพัฒนา เรียงลำดับจากมากไปน้อย คือ ด้านการมีส่วนร่วม ด้านการปฏิสัมพันธ์เชิงแลกเปลี่ยน ด้านการมีวิสัยทัศน์ร่วม และด้านการบริหารจัดการเครือข่าย ความต้องการความจำเป็นของเครือข่ายความร่วมมือ สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 ค่า $PNI_{Modified}$ เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากสูงสุดไปต่ำสุด คือ ด้านการมีส่วนร่วม ($PNI_{Modified}$ = 0.43) ด้านการปฏิสัมพันธ์เชิงแลกเปลี่ยน ($PNI_{Modified}$ = 0.38) ด้านการมีวิสัยทัศน์ร่วม ($PNI_{Modified}$ = 0.33) และด้านการบริหารจัดการเครือข่าย ($PNI_{Modified}$ = 0.27)

3. แนวทางการพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือ สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 มี 4 องค์ประกอบ ประกอบด้วย 1) การมีวิสัยทัศน์ร่วม 2) การมีส่วนร่วม 3) การปฏิสัมพันธ์เชิงแลกเปลี่ยน และ 4) การบริหารจัดการเครือข่าย รวมทั้งหมด 36 ตัวชี้วัด จากการประเมินของผู้ทรงคุณวุฒิ พบว่าแนวทางการพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือ สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 ความเหมาะสมโดยรวมทั้งหมดอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.43) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าความเหมาะสมด้านการมีวิสัยทัศน์ร่วมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.59) ด้านการปฏิสัมพันธ์เชิงแลกเปลี่ยนอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.47) ด้านการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.44) และด้านการบริหารจัดการเครือข่ายอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.25) มีรายละเอียดการดำเนินงานดังนี้

3.1 การมีวิสัยทัศน์ร่วม มีวิธีการดำเนินงาน คือ 1) ประชุมชี้แจงบุคลากรหลักและผู้เกี่ยวข้องหลักของโรงเรียน ในการศึกษาจัดตั้งเครือข่ายความร่วมมือ เพื่อกำหนดเป้าหมายวัตถุประสงค์ ในการจัดตั้งเครือข่ายความร่วมมือ 2) สร้างความตระหนัก

ร่วมกันในการจัดตั้งเครือข่ายความร่วมมือ เพื่อแก้ไขปัญหาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา 3) สนับสนุนให้สมาชิกเครือข่าย มีความเข้าใจในการรวมตัวกันเป็นเครือข่าย 4) สนับสนุนให้สมาชิกมีการยอมรับฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกัน สร้างข้อตกลง ในการร่วมมือเป็นเครือข่าย เพื่อให้เกิดแนวทางการดำเนินงานไปในทิศทางเดียวกัน 5) มีการนำเป้าหมายวัตถุประสงค์ เป็นตัวกำหนดแนวทางการดำเนินและกิจกรรมของเครือข่าย 6) ประสานงานขอความร่วมมือจากบุคคล กลุ่มบุคคล องค์กรที่มีความรู้ ประสบการณ์เกี่ยวกับเครือข่ายความร่วมมือ ให้เป็นสมาชิกเครือข่าย

3.2 การมีส่วนร่วม วิธีการดำเนินงาน คือ 1) สมาชิกของเครือข่ายมีส่วนร่วมในการคิด การตัดสินใจ และการดำเนินงานของเครือข่าย 2) จัดประชุมสมาชิกบุคลากรหลัก ผู้เกี่ยวข้องหลัก ตัวแทนโรงเรียน กลุ่มแกนนำของเครือข่าย ประชุมปรึกษาหารือ เพื่อร่วมกันวางแผนในการดำเนินงานของเครือข่าย 3) ดำเนินการตามแผนการปฏิบัติงาน ร่วมกันปฏิบัติ และแบ่งงานกันรับผิดชอบ เพื่อเป็นไปตามแผนหรือเป้าหมายที่วางไว้ 4) สมาชิกร่วมกันกำหนดประเด็นปัญหาหารือร่วมกัน หาแนวทางในการแก้ไขปัญหา 5) จัดกิจกรรมร่วมกันอย่างสม่ำเสมอต่อเนื่อง ระหว่างสมาชิกของเครือข่าย เพื่อส่งเสริมพัฒนา ความสามารถสมาชิกของเครือข่าย ครู และผู้บริหาร 6) สนับสนุนให้เครือข่ายมีการจัดกิจกรรม เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน ให้เป็นไปตามเป้าหมายของเครือข่าย 7) รับฟังความคิดเห็น ข้อเสนอแนะของสมาชิกเครือข่ายเพื่อร่วมกันพัฒนา แก้ไขข้อบกพร่อง ในการดำเนินงานของเครือข่าย 8) สมาชิกของเครือข่ายร่วมกันสร้างสรรค์ในการค้นหาวิถีทางใหม่ ๆ ในการปฏิบัติงาน หรือเรียนรู้นวัตกรรมจากเพื่อนสมาชิกเครือข่าย เพื่อพัฒนาการจัดการศึกษา 9) จัดการเรียนรู้ร่วมกันของสมาชิกเครือข่าย ทั้งในรูปแบบการประชุม ฝึกอบรม ศึกษาดูงาน อบรมสัมมนาหรือการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง 10) สมาชิกเครือข่ายร่วม ในการนิเทศ กำกับติดตาม ตรวจสอบผลการดำเนินงานของเครือข่าย 11) สมาชิกร่วมกันทบทวนแผนการดำเนินงานและข้อตกลง ร่วมกัน เพื่อพัฒนาปรับปรุงการดำเนินงานของเครือข่าย 12) จัดให้ทุกภาคส่วนได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ ไม่ว่าจะเป็นผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง ชุมชน และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกคน

3.3 การปฏิสัมพันธ์เชิงแลกเปลี่ยน วิธีการดำเนินงาน คือ 1) ส่งเสริมให้สมาชิกเครือข่าย มีการช่วยเหลือเกื้อกูล สนับสนุนซึ่งกันและกัน ทั้งในด้านทรัพยากร ความรู้ เงินทุน สถานที่ในการดำเนินงานของเครือข่าย 2) มีการสนับสนุนเสริมสร้าง ขวัญและกำลังใจให้กับสมาชิกของเครือข่าย 3) พัฒนาความรู้ความสามารถสมาชิกเครือข่าย ให้มีความรู้ความสามารถในด้านต่าง ๆ 4) สนับสนุนให้สมาชิกมีการร่วมมือร่วมใจ ของสมาชิกเครือข่ายในการดำเนินงานต่าง ๆ 5) การจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ นำเสนอผลงาน ความรู้ ข้อมูล รวมถึงการถ่ายทอดความรู้ ชักถามระดมความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินการของเครือข่าย 6) สนับสนุนส่งเสริมซึ่งกันและกัน ในการดำเนินงานของสมาชิกเครือข่าย 7) เปิดเผยข้อมูลข่าวสารการดำเนินงานของเครือข่าย เพื่อส่งเสริม สนับสนุน และสร้างความไว้วางใจให้กับสมาชิกเครือข่าย 8) สนับสนุนการเสริมสร้างขวัญและกำลังใจให้กับสมาชิก ของเครือข่าย เช่น รางวัล ชี้อเสียง เกียรติยศ 9) เครือข่ายมีความยุติธรรม ในเรื่องการตัดสินใจ ๆ และการดำเนินงานของเครือข่าย 10) สนับสนุนการติดต่อสื่อสาร แลกเปลี่ยนความรู้ของสมาชิกเครือข่าย ครูทุกคนสามารถใช้ช่องทางติดต่อสื่อสารที่หลากหลาย อาทิ Internet, Facebook และ Line

3.4 การบริหารจัดการเครือข่าย วิธีการดำเนินงาน คือ 1) จัดทำแผนการดำเนินงานของเครือข่ายตามเป้าหมาย หรือวัตถุประสงค์ที่วางไว้ 2) แต่งตั้งคณะกรรมการหรือสมาชิกแกนหลัก ในบริหารจัดการ ดำเนินงานและสนับสนุนการดำเนินงาน ต่าง ๆ ของเครือข่าย 3) จัดระบบบริหารจัดการเครือข่ายที่ดี ประสานงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ 4) จัดโครงสร้างการบริหาร เครือข่าย ความร่วมมือในการพัฒนาความรู้ ความสามารถ และทักษะของผู้เรียน ส่งเสริมให้เครือข่ายมีความยั่งยืน สามารถแก้ไขปัญหา ของเครือข่าย 5) ผู้นำเครือข่ายหรือกลุ่มแกนนำเครือข่ายมีการพัฒนาความรู้ความสามารถในการบริหารจัดการเครือข่าย 6) จัดให้มีการนำเสนอผลงานของเครือข่าย ในรูปแบบการจัดนิทรรศการ หรือการแข่งขันประกวด เพื่อขยายเครือข่าย และสร้างความเชื่อมั่นแก่สมาชิก 7) การสร้างพันธมิตรโดยผู้อำนวยการโรงเรียน ครู บุคลากรทางการศึกษา หรือสถาบันอื่น ๆ ร่วมกันทำข้อตกลง หรือพันธะสัญญา (MOU) เพื่อก่อให้เกิดความจริงจังต่อภาระงานที่รับผิดชอบ 8) มีระเบียบ กฎกติกา หรือข้อบังคับในการดำเนินงานร่วมกันของเครือข่าย

อภิปรายผล

การวิจัยเรื่องแนวทางการพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือ สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 24 ได้ออกแบบกรอบแนวคิดจากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เป็น 3 ระยะตามขั้นตอนดำเนินงาน คือ

1. องค์กรประกอบและตัวชี้วัดของเครือข่ายความร่วมมือ สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 24 พบว่ามี 4 องค์ประกอบ ได้แก่ ด้านการมีวิสัยทัศน์ร่วม ด้านการมีส่วนร่วม ด้านการปฏิสัมพันธ์เชิงแลกเปลี่ยน

ตาราง 4 ผลการประเมินภาวะผู้นำเชิงบูรณาการของครู ก่อนการทดลองกับหลังการทดลอง

ที่	พฤติกรรมภาวะผู้นำเชิงบูรณาการ ของครู	ระดับปฏิบัติการ (n = 30)				t-test	Sig.
		ก่อนการทดลอง		หลังการทดลอง			
		$\bar{X}$	(S.D.)	$\bar{X}$	(S.D.)		
1	ด้านการพัฒนาหลักสูตร	2.94	.54	4.47	.23	14.136**	.000
2	ด้านการจัดการเรียนรู้	2.99	.61	4.61	.21	12.813**	.000
3	ด้านการใช้เทคโนโลยี	2.87	.61	4.62	.28	13.849**	.000
4	ด้านการสร้างความสัมพันธ์และมีส่วนร่วม	2.88	.52	4.57	.28	15.464**	.000
5	ด้านการวัดและประเมินผล	2.89	.55	4.53	.21	17.070**	.000
รวมทั้งฉบับ		2.91	.53	4.56	.15	17.078**	.000

** P- value < 0.05

2. ผลการประเมินพัฒนาการของภาวะผู้นำเชิงบูรณาการของครู พบว่า ผลการประเมินพัฒนาการของภาวะผู้นำเชิงบูรณาการของครูระยะติดตาม มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.66) ซึ่งสูงกว่าการประเมินหลังการทดลอง ($\bar{x}$ = 4.56) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 หากพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าผลการประเมินระยะติดตาม มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าหลังการทดลองทุกด้าน ซึ่งหมายความว่า ครูที่เข้าร่วมการทดลองมีพัฒนาการของการมีภาวะผู้นำเชิงบูรณาการของครูสูงขึ้นกว่าเดิม โดยมีค่าความต่างโดยรวมเพิ่มขึ้น 0.10 คิดเป็นร้อยละความก้าวหน้า 2.19 สรุปได้ดังตาราง 4

ตาราง 5 ผลการประเมินภาวะผู้นำเชิงบูรณาการของครู หลังการทดลองกับระยะติดตาม

ที่	พฤติกรรมภาวะผู้นำเชิงบูรณาการของครู	ระดับปฏิบัติการ (n = 30)				t-test	Sig.
		หลังการทดลอง		ระยะติดตาม			
		$\bar{X}$	(S.D.)	$\bar{X}$	(S.D.)		
1	ด้านการพัฒนาหลักสูตร	4.47	.23	4.63	.15	4.934**	.000
2	ด้านการจัดการเรียนรู้	4.61	.21	4.67	.21	1.660	.108
3	ด้านการใช้เทคโนโลยี	4.62	.28	4.74	.11	2.621**	.014
4	ด้านการสร้างความสัมพันธ์และมีส่วนร่วม	4.57	.28	4.63	.25	1.419	.167
5	ด้านการวัดและประเมินผล	4.53	.21	4.63	.24	1.992	.056
รวมทั้งฉบับ		4.56	.15	4.66	.12	5.655**	.000

** P- value < 0.05

อภิปรายผล

1. องค์ประกอบของภาวะผู้นำเชิงบูรณาการของครู เป็นการผสมผสานแนวคิดทฤษฎีภาวะผู้นำด้านต่าง ๆ เข้าด้วยกัน ได้แก่ ภาวะผู้นำครู ภาวะผู้นำทางวิชาการ และภาวะผู้นำทางเทคโนโลยี ประกอบด้วยทักษะการบูรณาการ 5 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านการพัฒนาหลักสูตร 2) ด้านการจัดการเรียนรู้ 3) ด้านการใช้เทคโนโลยี 4) ด้านการสร้างความสัมพันธ์และมีส่วนร่วม และ 5) ด้านการวัดและประเมินผล ที่เป็นเช่นนี้สืบเนื่องมาจากครูเป็นบุคคลหลักของการปฏิรูปการจัดการเรียนการสอน และเตรียมความพร้อมด้านต่าง ๆ ที่เป็นปัจจัยสนับสนุนให้นักเรียนเกิดทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ดังนั้น ครูจึงต้องเป็นครูมืออาชีพ และจำเป็นต้องมีภาวะผู้นำหลากหลายด้าน เพื่อให้เหมาะสมและครอบคลุมกับสถานการณ์ในปัจจุบัน ซึ่งสอดคล้องกับ Yukl (2010 : 491-498) กล่าวว่าภาวะผู้นำเชิงบูรณาการเป็นกระบวนการที่ช่วยทำให้ผู้นำมีประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น โดยภาวะผู้นำเชิงบูรณาการเป็นการผสมผสานทฤษฎีภาวะผู้นำร่วมสมัย และแก้ปัญหาในแต่ละประเด็นที่เกิดขึ้นในปัจจุบันอย่างครอบคลุม และสอดคล้องกับ Hatala and Hatala (2005 : 7) ที่กล่าวว่า ภาวะผู้นำเชิงบูรณาการพัฒนามาจาก

แนวคิดที่หลากหลายที่มีความเหมาะสมกับสถานการณ์ โดยมีเป้าหมายเพื่อสร้างสรรค์ ปรับปรุง และยืดหยุ่นในการนำไปสู่ความสำเร็จ

2. รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงบูรณาการของครู ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ดังนี้ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) กระบวนการพัฒนา 4) เนื้อหา และ 5) การวัดและประเมินผล และกระบวนการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงบูรณาการของครู ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ดังนี้ 1) การอบรมเชิงปฏิบัติการ 2) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้แบบชุมชนวิชาชีพ (PLC) 3) การฝึกปฏิบัติจริง และ 4) การกำกับ ติดตามและประเมินผล ที่เป็นเช่นนี้สืบเนื่องมาจากรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงบูรณาการของครู จะต้องผ่านการศึกษา วิเคราะห์จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ประเมินความเหมาะสมโดยผู้เชี่ยวชาญ และนำไปทดลองใช้รูปแบบและประสบผลสำเร็จในการทดลอง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของฐิติมา ไชยมหา (2556 : บทคัดย่อ) สุกะหวาน ไชยสมบัติ (2556 : บทคัดย่อ) และกษมน มังคละศิริ (2557 : บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษารูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครู ซึ่งประกอบด้วย หลักการของรูปแบบ ความมุ่งหมาย เนื้อหาของรูปแบบ กระบวนการของรูปแบบ การวัดและประเมินผล สื่อและแหล่งเรียนรู้ โดยกระบวนการพัฒนา แบ่งเป็น 4 ระยะ คือ ระยะที่ 1 ศึกษาดูงาน ระยะที่ 2 อบรมเชิงปฏิบัติการแบบเข้ม ระยะที่ 3 ระยะฝึกปฏิบัติจริง ระยะที่ 4 ระยะติดตามผล

3. ผลการทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงบูรณาการของครู พบว่า

3.1 ผลการประเมินภาวะผู้นำเชิงบูรณาการของครูหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองทุกองค์ประกอบ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยมีร้อยละความก้าวหน้าเท่ากับ 56.70 ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้สืบเนื่องจากผู้เข้ารับการอบรมเชิงปฏิบัติการมีความรู้ ความเข้าใจ และเกิดทักษะภาวะผู้นำเชิงบูรณาการของครูส่งผลให้การประเมินหลังการทดลอง มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าก่อนการทดลอง สอดคล้องกับงานวิจัยของ ฐิติมา ไชยมหา (2556) ศึกษาประสิทธิผลของรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครู ด้านการจัดการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.80$) โดยมีร้อยละความก้าวหน้าโดยรวม 92.86 และสอดคล้องกับ กษมน มังคละศิริ (2557 : บทคัดย่อ) ศึกษาารูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูเพื่อประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา พบว่าก่อนการทดลองใช้รูปแบบ มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และหลังการทดลองใช้โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด คิดเป็นร้อยละความก้าวหน้าเท่ากับ 81.87

3.2 ผลการประเมินพัฒนาการของภาวะผู้นำเชิงบูรณาการของครู พบว่าระยะติดตามสูงกว่าหลังการทดลองทุกองค์ประกอบ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยมีร้อยละความก้าวหน้าเท่ากับ 2.19 ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้สืบเนื่องจากผู้เข้ารับการทดลองได้นำความรู้ และทักษะภาวะผู้นำเชิงบูรณาการของครู ไปใช้ฝึกปฏิบัติจริงในโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้พัฒนาการของภาวะผู้นำเชิงบูรณาการของครู มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าหลังการทดลอง สอดคล้องกับงานวิจัยของฐิติมา ไชยมหา (2556 : บทคัดย่อ) พบว่าการเปรียบเทียบระยะติดตามกับหลังการทดลอง โดยมีร้อยละความก้าวหน้า 50.00 และสอดคล้องกับ กษมน มังคละศิริ (2557 : บทคัดย่อ) พบว่าหลังปฏิบัติการพัฒนากิจกรรมภาวะผู้นำครู ค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ครูมีภาวะผู้นำครูเพิ่มขึ้นคิดเป็นร้อยละ 63.64

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

การวิจัยครั้งนี้ทำให้ได้รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงบูรณาการของครู ที่ได้รับการตรวจสอบด้วยกระบวนการทางวิจัยและการยืนยันจากผู้เชี่ยวชาญ ดังนั้น จึงสามารถนำผลการวิจัยไปใช้ในการพัฒนาข้าราชการครู และสามารถนำผลการวิจัยไปใช้สร้างหลักสูตรฝึกอบรมพัฒนาครู ตามบริบทและสถานการณ์ที่เหมาะสม โดยงานวิจัยนี้มุ่งเน้นไปที่โรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 11 หากจะนำผลการศึกษาไปประยุกต์ใช้จะต้องดูบริบทของโรงเรียนในสังกัดที่จะนำไปปรับใช้ด้วย

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยในครั้งต่อไป

การศึกษานี้เป็นการศึกษาอยู่ในแต่เฉพาะกลุ่มโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 11 ซึ่งอาจจะนำกระบวนการนี้ไปศึกษาวิจัยกับกลุ่มสังกัดอื่น ๆ ควรมีการวิจัยเพิ่มเติม ซึ่งยังมีตัวแปรอื่นที่อาจจะมีส่วนเกี่ยวข้อง ดังนั้น หากผู้สนใจในเรื่องนี้ควรดำเนินการวิจัยต่อยอด หรือหาปัจจัยเพิ่มเติมเพื่อการศึกษาที่จะมีความถูกต้องมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- เกษม มังคละศิริ. (2557). รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูเพื่อประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตตรวจราชการที่ 11. ดุษฎีนิพนธ์ ดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาภาวะผู้นำทางการบริหารการศึกษา. สกลนคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- จิตติมา ไชยมหา. (2556). รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. ดุษฎีนิพนธ์ ดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาภาวะผู้นำทางการบริหารการศึกษา. สกลนคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- เทพรังสรรค์ จันทังษี. (2556). การพัฒนาภาวะผู้นำครูในโรงเรียนมาตรฐานสากลของโรงเรียนอนุบาลสกลนคร สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1. ดุษฎีนิพนธ์ ดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาภาวะผู้นำทางการบริหารการศึกษา. สกลนคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579. กรุงเทพฯ: พรินทวาทกราฟฟิค จำกัด.
- พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์ และเพียว ยินดีสุข. (2560). ทักษะ 7C ของครู 4.0. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิโรจน์ สารรัตน์. (2557). ภาวะผู้นำ. กรุงเทพฯ: ทิพย์วิสุทธิ.
- สำนักงานศึกษาธิการภาค 11. (2562). ข้อมูลสารสนเทศด้านการศึกษา สำนักงานศึกษาธิการภาค 11 ประจำปีการศึกษา 2562. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- สุกสะหวັນ ไชยสมบัติ. (2556). ความต้องการในการศึกษาต่อสายอาชีวศึกษา ตามความคิดเห็นของนักเรียนและผู้ปกครองนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในแขวงสะหวันนะเขตประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว. ดุษฎีนิพนธ์ ดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาภาวะผู้นำทางการบริหารการศึกษา. สกลนคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- Angalet, G.W. (2000). *A new leadership paradigm for the twenty-first century*. Doctoral dissertation, University of Delaware.
- Diamantopoulos, A. and Sigauw, A.D. (2000). *Introducing LISREL: A guide for the uninitiated*. London: Sage Publications.
- Hatala, R.J. and Hatala, L.M. (2005). *Integrative Leadership*. Canada: Friesens Corporation.
- Printy, S.M., Marks, H.M. and Bowers, A.J. (2009). Integrated leadership: How principals and teachers share transformational and instructional influence. *Journal of School Leadership*, 19(5), 504-532.
- Yukl, G. (2010). *Leadership in organizations* (7th ed.). New Jersey: Pearson.